

Rohetiiger

Tulevikusuunajate mõttekoja arusaamad ja järeldused põllumajanduse teemaliselt arutelult 14. mail 2020

Ohud ja vastuolud

1. Imporditud toidukaupade kunstlikult madal hind lõpp-tarbijale mõjutab ebamõistlikult Eesti põllumajandustootjate konkurentsivõimet kogu tootmis- ja tarneahelas ning seeläbi nende võimekust korraldada tootmist väiksema keskkonnamõjuga.
2. Eestil on võimekus nii praegu kui tulevikus (praegust ligikaudu 1 miljoni hektarilist põllumajandusmaa hulka suurendamata) toita ära rohkem inimesi, kui Eestis elab. Ei ole ühest arusaama, kas ja millistes kogustes ning millistel tingimustel on toidu tootmine ekspordiks mõistlik ja vajalik.
3. Parimaid uusi teadmisi ja tehnoloogiaid suudavad välja arendada ja kasutusele võtta eelkõige suured ja edukamad ettevõtted, uute lahenduste laialdasem levik on aeglane ja piiratud.
4. Toitu saab kasvatada ka ilma mullata, suuresti tehistingimustes või kasvuhoonetes ning väga väikese pinnaühiku peal (vertikaalselt). Eesti praegustes ja lähituleviku kliimaatilistes ja rahvastikulistes oludes võib olla mõistlikum ja tervislikum jätkata toidu mullas/looduses kasvatamist, kuid selgelt mõõdetavad kriteeriumid sellise valiku tegemiseks puuduvad.
5. Võrreldes energeetika ja transpordi keskkonnamõju ja süsinikujalajäljega on elanikkonna teadlikkus konkreetse toiduaine mõjust oluliselt väiksem. Sellist infot konkreetse tootja konkreetse toote kohta ei ole võimalik saada. Seega ei saa tarbija isegi soovi olemasolul teadlikult käituda. On olemas mahetooted, kuid need ei põhine kliimakriteeriumitel.

Eesmärgid ja mõistlikud tegevused nende saavutamiseks

1. Tekitada Eesti tarbijate ja põllumajandustootjate hulgas laiapõhjaline arusaam, et mõistlik põllumajanduse korraldus saab olla ja peabki tulevikus olema nii loodushoidlikult kui ka majanduslikult jätkusuutlik, sh võimalikult CO₂-neutraalne.
2. Demonstreerida edukate näidetega, et keskkonnamõju vähendamine annab konkurentsieelise juba lähitulevikus ning on ainumõeldav majandusviis pikemas perspektiivis.
3. Laialdaselt propageerida põllumajanduse digitaliseerimist kaasaegsete parimate lahenditega sellisel moel, et uued ja vajalikud teadmised oleksid lihtsalt ja kiiresti kättesaadavad kõigile tootjatele. Sellega alustamiseks luua esialgu riigi poolt toetatav mehhanism/platvorm, edaspidi peab selline teadmiste ja digilahenduste mehhanism olema isetoimiv.
4. Luua riiklikult toetatav (koolijärgne), lihtsasti kättesaadav ja pidevalt uuenev täiendõppe mehhanism põllumajandustöötajatele.

5. Põllumajandustoetuste riiklikes (ja/või Euroopa) kriteeriumites seada sisse toetuse määra sõltuvus mõjust loodusele ja kliimale – sh liigirikkus, mulla kvaliteet, kliimamõju (minimaalselt CO₂- ja CH₄-emissioon toote ühiku kohta), CO₂ sidumine pindalaühiku kohta.
6. Luua põllumajanduse-, metsanduse-, tööstuse- ja transpordi-ülene CO₂ kauplemise siseriiklik süsteem ning siduda see riiklike kliimaeesmärkidega.
7. Kehtestada normatiivid mulla kui aeglaselt taastuva ressursi hoidmiseks ning mulla kvaliteedi säilitamiseks ja parendamiseks. Mulla kvaliteedi olulisele halvenemisele maakasutuse käigus tuleb rakendada ressursitasu – analoogselt taastumatute maavarade ressursitasudega.
8. Leppida kokku tootjale, töötlejale ja tarbijale üheselt mõistetavad mõõdikud toidu keskkonnamõju määramiseks ning rakendada lihtne ja arusaadav kohustuslik tähistusmehhanism nende näidikute põhjal aastaks 2022.
9. Ettevõtte või majandusüksuse (kuhu võib kuuluda näiteks üks suurtootja ja mitu väiketootjat) kaupa minna üle roheenergiale sellisel moel, et väljastpoolt majandusüksust ei oleks vajadust energiat juurde osta, välja arvatud kompensatsioonienergiat.
10. Kliimanõudeid silmas pidades sõnastada ümber mahepõllundus.
11. Jätkata teraviljakasvatusega – nii toiduteravilja kui ka söödaviljaga kohaliku loomakasvatuse jaoks – mahus, mis tagab vähemalt Eesti elanikkonna toidujulgeoleku.
12. Rakendada piirangud ja võimalusel vältida põllumajandus- ja metsamaade müüki ja renti välismaistele omanikele. Kehtestada reeglid omanike tausta selgitamiseks ning suurepindalaliste maade müügi puhul sätestada kogukonna heakskiidu kohustus.
13. Vabastada maaomanik maa rentimise tulumaksust juhul, kui maad on renditud CO₂-neutraalsuse suunas liikumise eesmärki täitvale ettevõttele. Sellisel moel on võimalik maaomanikul kas renti alandada või lihtsalt eelistada rendile andmisel vastutustundlikke ettevõtteid.
14. Kehtestada rahalised või keelavad piirangud teadmata kliimamõjuga toidu müügile Eestis pärast seda, kui ühtsed mõõdikud ja tähistussüsteem on Eestis rakendunud.

Toetavad asjaolud

1. Teadlikkus ja toetus kliimaneutraalsusele ja väiksema süsinikujalajäljega toidule üldiselt kasvab. Uue põlvkonna tarbijad on valmis väiksema keskkonnamõjuga toidu eest rohkem maksma, analoogselt mahetoodetega praegu ja lähiminevikus.
2. Nõudlus arusaadavalt tähistatud toidu järele on Eestis tekkimas.
3. Viimasel ajal on osadel tootjatel-töötajatel tekkinud arusaam, et kliimamõjude vähendamine tootmises annab tulevikus konkurentsieelise. Konkurentsieelise rakendamisele aitab kaasa selge märgistuse olemasolu tarbijate jaoks.
4. Teraviljakasvatuse kaasaegsed tehnoloogiad võimaldavad põllumajandustootmise muuta süsinikku siduvaks.
5. Vähesed maaomanikud on rakendanud/rakendamas eri tingimusi ja erinevaid maarendi määrasid rentniku tegevusele ja eesmärkidele kliimaneutraalsuse suunas. Tendents ei ole küll domineeriv, kuid erandina silmatorkav ja suunda näitava tähtsusega.
6. Kliimaatilised ja geograafilised tingimused Eestis toetavad piimakarja kasvatamist ja piima(toodete) tootmist nii lühemas kui pikemas perspektiivis. Eestis on

võimalik piima toota juba praegu oluliselt väiksema süsinikujalajäljega võrrelduna paljude teiste piirkondadega.

7. Mõistlikus tasakaalus vabapidamisel lihakarjal on Eesti oludes positiivne mõju liigirikkusele (rannaniidud), mistõttu on mõõdukas lihatarbimine Eestis aktsepteeritav.

Rohetiigri tulevikusuunajad: Agron Grupp, Alexela Grupp, Bolt, Bepco, Cronimet, COOP, Estanc, eAgronom, KNC, LHV, Nordecon Betoon, RagnSells, Tere, Vestman Energia, Utilitas Eesti.

Kokkuvõtte koostasid Jaanus Purga, Robin Saluoks, Eero Timmermann ja Silver Kuus

mai 2020

